

Slovo k povzbuzení na neděli 21. února 2021, na První neděli postní – B
Biblická čtení: Gn 9,8-15; Ž 25; 1Petr 3,18-22; Mk 1,12-15

Milé sestry, milí bratři,

první neděle postní, jak praví příslušný liturgický předpis, «je slavnostním vstupem do každoročního čtyřicetidenního postu». V evangeliu se rok co rok čte o pokušení Páně, podivuhodné svědectví o oné ještě podivuhodnější události, která následuje bezprostředně po Kristově křtu a předchází a předznamenává začátek jeho veřejného působení: Pán Ježíš, veden Božím Duchem, odchází na poušť, aby se tam čtyřicet dní (a čtyřicet nocí, jak specifikuje Matouš) postil. Když vyhladoví, jak píše Matouš i Lukáš, přistupuje k němu satan, aby ho pokoušel.

Na první pohled, zvláště u Markova nejkratšího a nejstřednějšího svědectví, by se mohlo zdát, že jde o takový půst, kteří podstupovali už ve Starém zákoně mnozí, a o takové pokušení, jež stále doléhá na mnohé, zvláště stojí-li nějaký Boží úkol. Ale to je opravdu jen první pohled, v Ježíšově případě jde, musí jít o něco mnohem hlubšího: V evangelijním svědectví přeci není pokoušen ledajaký člověk, byť sebeduchovnější, nýbrž sám Boží Syn. Navíc na poušť nejde z vlastní vůle, nýbrž je tam veden přímo Božím Duchem.

Nikdo z nás sice do Kristovy mysli a do Božích úradků vidět nemůže, něco takového by bylo nesmírně troufalé si jen pomyslet. Přesto se můžeme a snad i máme snažit na základě evangelia odušit, proč se tak stalo, co bylo asi důvodem Kristova pokušení na poušti, v čem k nám promlouvá a co pro náš život, pro naši spásu znamená. Takto se pokusit ptát je přeci jedním z cílů jakéhokoli rozjímání nad Božím slovem: Pokorně zkoumat, proč se to či ono stalo a především co nám ta či ona událost říká, čím k nám promlouvá, v čem je obrazem, v čem vzorem Božího Kristova přicházení k nám a působení v našem životě.

Kdybychom se chtěli pokusit najít nějakou odpověď u dnešní tajemné evangelijní události (ostatně právě její tajemnost, nepravděpodobnost je jedním z argumentů, že nemůže jít jen o obraz, ale že ke Kristovu pokušení skutečně došlo), tak bychom možná mohli říci: Kristus sám podstupuje pokušení, aby i tyto kritické situace lidské existence, chvíle ďábelského pokušení ke zlu jednou provždy naplnil svou přítomností, aby byl blízko každému pokoušenému člověku, aby do situací pokušení vložil právě svou přítomností potenciál vítězství nad ním a aby byl blízko i těm, kteří narozdíl od něj pokušení podlehnou. Neboť vše, co je Kristem přijato, je také Kristem vykoupeno. Včetně pokušení. A díky následnému kříži i včetně podlehnutí pokušení.

Člověk je stále pokoušen ke zlu, pokoušen ďáblem, lákán k odvrácení se od Boha, duchovní boj je nutnou součástí jeho existence. Aby v tomto boji nebyl osamocen, Kristus je přítomen, je mu blízko, protože všechny situace pokušení navěky tajemně přijal do svého lidství, naplnil svou vnímatelnou přítomností. Aby zvláště pokoušený člověk zakusil Krista, jeho Boží pomoc a sílu. Aby Kristus jakoby rovnou přicházel k člověku s pokušením samým a slabý člověk měl tak větší naději obstát. Aby pokoušený člověk díky této Kristově tajemné blízkosti zakusil cosi z onoho propojení pokušení a ráje, jak nám je popsal evangelista, když vedle satana na poušti s Kristem spatřil i službu andělů a pokoj divokých zvířat. Aby člověk pocítil Kristovu blízkost a naději odpuštění, i když sám pod ním padne a zhřeší, protože Ježíš na poušti není jiný než Kristus na kříži.

Letos čteme o pokušení Páně podle Markova sepsání. Vlastně jednu jedinou větu: «Kristus byl na poušti čtyřicet dní a byl pokoušen od satana, žil tam mezi divokými zvířaty a andělé mu sloužili». Shrnutí, bez bližších detailů, bez rozlišení trojího pokušení zasahujícího tři základní touhy lidského nitra po nasycení, po moci a bohatství a po zachování života, jak čteme u Matouše anebo Lukáše. Ve své strohosti je toto svědectví výmluvné.

Jednak především tím, že dává mnohem větší prostor naší duchovní představitosti.

Ale také třeba tím, že Marek jako jediný motivy pokušení na poušti rovnou kombinuje právě s motivy ráje: Divoká zvířata žijí s Ježíšem v pokoji a andělé mu slouží. Obraz zkušenosti Kristovy blízkosti v postu a pokušení, základní duchovní zkušenosti, která má vždy charakter kousku rajske radosti.

Anebo tím, že evangelista Marek na zprávu o pokušení hned navazuje jiným shrnutím, a to shrnutím celého Kristova působení a tím i celého evangelia: «Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obráťte se a věřte evangeliu». Ne náhodou čtyřicetidenní půst a vítězství nad satanem uvozuje a předznamenává Kristovo veřejné působení, veřejný příchod Božího království k lidem v Pánu Ježíšovi.

Mimo mnoha jiného tato následnost připomíná, že jakýkoli skutečný půst má vyústit do nového příchodu Božího království do našeho nitra, do našeho nového obrácení. A že jakékoli naše vítězství nad ďáblem, nad zlem, jakýkoli krok obrácení je již Božím královstvím, umocněním a růstem Kristovy Božské přítomnosti a působnosti v nás. V našem srdci a našem životě. Že i jakákoli tak četná naše podlehnutí pokušení mají vždy vyústit v touhu po obrácení, v obrácení samo.

Obrácení – smysl postu, síla v boji proti pokušení i východisko z podlehnutí jim – je v Písmu vyjádřené krásnými slovy. Starozákonní hebrejščina zná a pro „obrátit se“ používá slovo *šúb*. Doslova znamená něco jako „změnit cestu do protisměru“. Ve vztahu k Bohu to znamená obrátit se z cesty, která vede od Boha pryč, zase zpátky k Bohu, zastavit se ve svém hříšném konání, vrátit se na cestu správnou, na rozcestí, kde člověk Boha opustil. Tak volají k *šúb* proroci i celý Starý zákon.

Novozákonní řečtina užívá především sloveso *metanoiein*, to zní dnes i z Kristových úst. Slyšíme v něm *meta* vyjadřující nějakou změnu a *nús*, „mysl“. Doslova je *metanoia* „změna smýšlení“, „změna myslí“. Jak víme, „mysl“ v řečtině, respektive v mentalitě jazyka je něčím víc než jen rozumem, jen částí jeho duše. Mysl spíše představuje to nejdůležitější v člověku, celou jeho duši, jeho nitro, potažmo člověka celého. Proto *metanoia* není jen změnou myšlení, znamená skutečnou vnitřní proměnu člověka, změnu celého jeho nastavení a nasměrování, kteréhož je mysl centrem.

Výzvy k obrácení se nám připomínají stále, zvláště na začátku postní doby je slýcháváme rok co rok. A je to dobře. Už třeba jen proto, že aspoň někdy nás některá z nich může zasáhnout, aspoň v něčem přimět k obrácení. Kéž by se tomu tak stalo i letos.

A kéž by to však byla především zkušenost Kristovy blízkosti připomínající ráj, která nám k touze po obrácení – i kdyby to bylo třeba aspoň jen v některé oblasti našeho života – pomůže nejvíc. Pomůže k obrácení, jeho počátkem je přilnutí ke Kristu, to jediné nás může dlouhodobě a celistvě proměnit k lepšímu.

Zkusme si proto vštípit znovu do své paměti, že Kristus je nám v postu blízko, sám se čtyřicet dní postil. Že Kristus je nám v pokušeních blízko, i proto je sám podstoupil, dle Matouše a Lukáše hovořících o třech pokušeních dokonce plnost všech pokušení. Že Kristus je nám blízko i v našich pádech pod pokušeními, proto třikrát spadl pod tíhou kříže, proto na kříž vzal všechny naše bolesti a hříchy.

Sami jsme slabí, jak v postu, tak v pokušeních. Narozdíl od Pána Ježíše ochabujeme a podléháme. Proto je nám blízko, aby nás svou blízkostí potěšil, uchvátil a dal nám sílu. Křesťanská víra je víra v laskavý příchod Božího Syna do lidství, do dějin, v jeho přijetí všeho lidského. Naše vlastní víra nemůže být jiná, opravdu křesťanskou vírou může být jen tehdy, je-li upřímným otevřením se vztahu k Božímu Kristovu „ty“ přicházejícímu do našeho života, jsoucím již v našem životě, i ve všem těžkém a pokoušejícím a i v našich pádech. Vztahu, který proměňuje ke podobě toho, k němuž se vztahujeme, k podobě Krista.

Proto křesťanská víra nemůže být nikdy jen virtuální, distanční, víra musí být naopak navýsost prezenční, ve všech smyslech tohoto dnes tak moderního slova. Jen taková může způsobit kýženou dobrou proměnu, *eu-metamorfosis* nás i světa, tak potřebnou...